

Læreplan i kunst og håndverk

Gjelder fra 01.08.2006

Gjelder til 31.07.2021

Formål

Til alle tider har mennesket utnyttet og bearbeidet materialer til redskaper, klær, boliger og kunst. De menneskeskaptene gjenstandene inngår i de fleste områdene av livet vårt og er helt nødvendige for vår eksistens. Kunst, gjenstander og nytteprodukter kommuniserer tanker og ideer, forteller om sosial status, livssyn, makt og tilhørighet, hvem vi er, og hvor vi hører hjemme. Den estetiske dimensjonen står sentralt i barn og unges hverdag og utgjør et grunnlag for deres valg og ytringer.

Faget kunst og håndverk bærer i seg ulike tradisjoner, fra håndverkernes solide materialkunnskap og reproduserende arbeidsprosesser, via designernes idéutvikling og problemløsning til kunstnernes fritt skapende arbeid. Opplevelse av kunst, design og arkitektur og bevisstgjøring om kulturarven i et globalt perspektiv utgjør sentrale sider ved faget. Samisk kunst og håndverk, duodji, er en naturlig del av kulturarven. Forståelse for fortidens og nåtidens kunst og håndverk i egen og andres kultur kan gi grunnlag for videre utvikling i vårt flerkulturelle samfunn.

Praktisk skapende arbeid i verkstedene med å gi form til opplevelser og utvikle produkter står helt sentralt i faget. Dette arbeidet omfatter bruk av tradisjonelle og nyere materialer, redskaper og teknikker. Utvikling av fantasi, kreativitet, motorikk og håndlag fra det enkle til det mer avanserte er viktige dimensjoner i faget og forutsetter tid til utprøving og fordypning. Dette gir den enkelte mulighet til å oppleve gleden ved å skape og mestre.

Kunnskap om form, farge og komposisjon er avgjørende for å lage produkter som fungerer, og for å framføre visuelle budskap på en hensiktsmessig måte. Kunnskapen kan bidra til personlig utvikling som er en forutsetning for målrettet kreativ idéutvikling, visuell kommunikasjon og produksjon. Slik kunnskap vil kunne styrke muligheten for deltakelse i demokratiske beslutningsprosesser i et samfunn der informasjon i økende grad kommuniseres visuelt. Faget gir muligheter for utvikling av entreprenørskap og samarbeid med bedrifter, institusjoner og fagpersoner. I tverrfaglig samarbeid om design og teknologi bidrar faget spesielt med det praktisk-estetiske aspektet ved design.

Faget *kunst og håndverk* står sentralt i utviklingen av den kulturelle allmenndannelsen. Faget er også forberedende for en rekke utdanninger og yrkesvalg. Estetisk kompetanse er en kilde til utvikling på flere nivåer, fra personlig vekst, via innflytelse på ens egne omgivelser til kreativ nytenkning i et større samfunnsperspektiv.

Hovedområder

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål innenfor. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Kunst og håndverk har kompetansemål etter 2., 4., 7. og 10. årstrinn i grunnskolen.

Oversikt over hovedområder:

Årstrinn	Hovedområder			
1. - 10.	Visuell kommunikasjon	Design	Kunst	Arkitektur

Visuell kommunikasjon

I visuell kommunikasjon er praktisk skapende arbeid med todimensjonal form og digitale bildemedier vektlagt. Form, farge og komposisjon samt idéutvikling, problemløsning og symbolbehandling er sentrale emner i hovedområdet. Eksperimentering med visuelle virkemidler står sentralt i arbeid visuell kommunikasjon i ulike medier.

Design

I design står formgivning av gjenstander sentralt. Her videreføres håndverkstradisjonen i faget. Design omfatter både arbeid direkte i materialer og arbeid med skisser og modeller. Utforming av ideer, arbeidstegninger, produkter og bruksformer står sentralt. Kjennskap til materialer, problemløsning og produksjon kan danne grunnlag for innovasjon og entreprenørskap.

Kunst

Tradisjonen med fritt skapende arbeid innenfor bilde og skulptur videreføres og utvikles i dette hovedområdet. Inspirasjon fra kunsthistorien, fra helleristninger via antikken og renessansen til dagens kunstverk i vårt flerkulturelle samfunn, danner utgangspunkt og referanse for elevens fantasi og eget skapende arbeid i ulike materialer.

Arkitektur

I arkitektur står kunnskap om det fysiske nærmiljøet sentralt. Dette innebærer kunnskap om hvordan bygningskulturen, inne- og uterom, kan påvirke vår hverdag. Tegning og bygging av modeller i målestokk inngår i hovedområdet og danner grunnlag for å forestille seg tredimensjonale rom ut fra tegninger og dataanimasjoner.

Timetall

Timetall oppgitt i 60-minutters enheter:

BARNETRINNET

1.-7. årstrinn: 477 timer

UNGDOMSTRINNET

8.-10. årstrinn: 146 timer (150 timer for de som fullfører 10. årstrinn våren 2014)

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I kunst og håndverk forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig i kunst og håndverk om sitt eget og andres arbeid er en viktig del av faget. Samtalen kan føres på ulike nivåer, fra det beskrivende til det mer analyserende og vurderende. Presentasjon av eget arbeid, muntlige beskrivelser og vurderinger står sentralt. Muntlig ferdighet er også viktig i forbindelse med refleksjon over og vurdering av opplevelser, estetiske virkemidler og sammenhenger.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i kunst og håndverk innebærer blant annet å uttrykke seg visuelt ved hjelp av tegn og symboler. Utvikling av skriftlig og visuell kompetanse skjer ved å omsette fakta, ideer og holdninger til tegn. For å opprettholde den visuelle ferdigheten parallelt med utviklingen av skriveferdigheten er bevisst og allsidig arbeid med tegning like viktig på alle trinn.

Å kunne lese i kunst og håndverk dreier seg blant annet om å kunne tolke tegn og symboler og om å få inspirasjon til skapende arbeid. Visuell kommunikasjon gjennomsyrrer faget og bidrar til utvikling av tekstforståelse. For å nyttiggjøre seg informasjon og unngå å bli lurt av visuell retorikk er det viktig å kunne lese og forstå ulike tekstuttrykk. Tolkning av diagrammer og andre visuelle representasjoner, som for eksempel bruksanvisninger og arkitekttegninger, danner grunnlag for viktige beslutninger.

Å kunne regne i kunst og håndverk innebærer blant annet å arbeide med proporsjoner, dimensjoner, målestokk og geometriske grunnformer. Tegning innebærer vurdering av proporsjoner og to- og tredimensjonale representasjoner. Sammenhengen mellom estetikk og geometri er også et vesentlig aspekt i arbeidet med dekor og arkitektur. Regneferdighet kreves også i arbeid med ulike materialer og teknikker.

Å kunne bruke digitale verktøy i kunst og håndverk er viktig for å søke informasjon og for selv å produsere informasjon i tekst og bilder. Produksjon av digitale bilder står sentralt i elevenes arbeid med foto, skanning, animasjon, film og video. I denne sammenheng inngår holdninger til kildekritikk, personvern og kjennskap til regler om opphavsrett. Multimedier inngår i presentasjon av egne og andres arbeid. Kunnskap om estetiske og digitale virkemidler er avgjørende for bevisst kommunikasjon.

Kompetansemål

Etter 2. årstrinn

Visuell kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- uttrykke egne opplevelser gjennom tegning
- blande og bruke primærfarger i eget skapende arbeid
- eksperimentere med form, farge og rytme i border

Design

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lage enkle gjenstander og former i papir og tekstil gjennom å rive, klippe, lime, tvinne og flette
- lage enkle gjenstander i leire
- bygge med enkle geometriske grunnformer
- gjenkjenne og beskrive enkle bruksgjenstander

Kunst

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjenkjenne kunst i skolens nærmiljø og bruke dette som utgangspunkt for egne bilder og skulpturer
- samtale om bildene til ulike nasjonale, samiske og nordiske eventyrillustratører og bruke det som utgangspunkt for eget skapende arbeid
- bruke dekorative elementer fra kunst og kunsthåndverk i egne arbeider

Arkitektur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lage enkle modeller av hus i naturmaterialer
- tegne hus fra nærmiljøet rett forfra og rett fra siden
- samtale om opplevelsen av ulike typer hus og rom i nærmiljøet

Etter 4. årstrinn

Visuell kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- visualisere og formidle egne inntrykk i ulike teknikker og materialer
- benytte overlapping i arbeid med tegning og maling
- bruke enkle funksjoner i digitale bildebehandlingsprogram
- identifisere og samtale om bruk av symbolfarger
- lage enkle utstillinger av egne arbeider

Design

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- planlegge og lage enkle bruksgjenstander
- lage enkle gjenstander gjennom å strikke, veve, filte, sy, spikre og skru i ulike materialer
- bruke enkle, hensiktsmessige håndverktøy i arbeid med leire, tekstil, skinn og tre
- eksperimentere med enkle geometriske former i konstruksjon og som dekorative forlemener
- undersøke, visualisere og presentere hvordan enkle bruksgjenstander har fått sin form, fra idé til ferdig produkt

Kunst

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke originalkunst i skolens nærmiljø som utgangspunkt for egne bilder og skulpturer
- bruke elementer fra helleristninger til antikken som utgangspunkt for eget skapende arbeid
- samtale om hvordan kunstnere i ulike kulturer har visualisert natur og benytte dette som utgangspunkt for eget arbeid
- samtale om sin opplevelse av samtidskunst

Arkitektur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- planlegge og bygge modeller av hus og rom ved hjelp av digitale verktøy og enkle håndverksteknikker
- tegne hus og rom sett rett ovenfra, rett forfra og rett fra siden
- samtale om gater, plasser og bygninger med forskjellige bruksfunksjoner i nærmiljøet

Etter 7. årstrinn

Visuell kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke fargekontraster, forminsking og sentralperspektiv for å gi illusjon av rom i bilder både med og uten digitale verktøy
- benytte kontraster mellom diagonale, horisontale og vertikale retninger i enkel komposisjon for å gi illusjon av ro og bevegelse
- skille mellom blanding av pigmentfarger og lysfarger
- bruke egenskygge og slagskygge i tegning
- bruke ulike grafiske teknikker i eget arbeid
- lage tegneserier og redegjøre for sammenhenger mellom tegneserier og film
- fotograferer og manipulere bilder digitalt og reflektere over bruk av motiv og utsnitt
- sette sammen og vurdere hvordan skrift og bilde kommuniserer og påvirker hverandre i ulike sammenhenger

Design

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lage enkle bruksformer i ulike materialer og kunne gjøre rede for sammenheng mellom idé, valg av materialer, håndverksteknikker, form, farge og funksjon
- bruke formelementer fra ulike kulturer i utforming av gjenstander med dekorative elementer
- benytte ulike teknikker til overflatebehandling av egne arbeider
- bruke symaskin og enkelt elektrisk håndverktøy i en formgivingsprosess
- bruke ulike sammenføyningsteknikker i harde og myke materialer
- vurdere design og industriell produksjon av kjente bruksgjenstander fra hverdagen og gjennomføre enkle forbrukertester

Kunst

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- samtale om opplevelse av hvordan kunstnere har benyttet form, lys og skygge og bruke dette i eget arbeid med bilde og skulptur
- gjøre rede for hvordan sentrale kunstnere i nasjonalromantikken, renessansen, impresjonismen og ekspresjonismen på ulike måter har satt spor etter seg
- sammenligne bruk av teknikker og virkemidler innenfor folkekunst og kunsthåndverk i ulike kulturer ved bruk av digitale og andre kilder

Arkitektur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bygge modeller av hus i målestokk med utgangspunkt i egne arbeidstegninger
- montere utstillinger og andre presentasjoner i ulike typer rom
- beskrive særtrekk ved bygninger i nærmiljøet og sammenligne med nasjonale og internasjonale stilretninger

Etter 10. årstrinn

Visuell kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke ulike materialer og redskaper i arbeid med bilder ut fra egne interesser
- bruke ulike funksjoner i bildebehandlingsprogram
- tegne bildemanus, redigere og manipulere enkle digitale opptak og vurdere bruk av egne virkemidler
- vurdere ulike budskap, etiske problemstillinger og visuell kvalitet i reklame, film, nettstedet og dataspill

- stilisere motiver med utgangspunkt i egne skisser i arbeid med mønster, logo, skilt og piktogrammer
- dokumentere eget arbeid i multimediepresentasjoner

Design

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- designe produkter ut fra en kravspesifikasjon for form og funksjon
- beskrive ulike løsningsalternativer i design av et produkt ved hjelp av skisser og digital programvare
- skape klær og drøfte mote, pris og kvalitet i et forbrukerperspektiv
- samtale om hvordan urfolk og andre kulturer har påvirket og inspirert ulike designuttrykk
- beskrive livsløpet til et produkt og vurdere konsekvenser for bærekraftig utvikling, miljø og verdiskaping
- lage funksjonelle bruksgjenstander og vurdere kvaliteten på eget håndverk
- gjøre rede for særtrekk ved nordisk design i et internasjonalt perspektiv

Kunst

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- diskutere hvordan kunstnere i ulike kulturer har framstilt mennesker gjennom tidene, og bruke dette som utgangspunkt for eget skapende arbeid med portrett og skulptur
- samtale om opplevelse av hvordan kunstnere til forskjellige tider og i ulike kulturer har uttrykt seg gjennom foto, film og video, og bruke dette som utgangspunkt for eget arbeid
- sammenligne og vurdere ulike retninger og tradisjoner innenfor to- og tredimensjonal kunst

Arkitektur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- tegne hus og rom ved hjelp av topunktperspektiv
- samtale om arkitekttegninger og digitale presentasjoner av byggeprosjekter, vurdere tilpasning til omgivelsene og skissere ulike løsninger
- vurdere funksjonell innredning av rom, stil og smak og visualisere egne løsninger
- forklare hvordan klima, kultur og samfunnsforhold påvirker bygningers konstruksjon, valg av materialer, form, uttrykk og symbolfunksjon
- bygge og teste bærende konstruksjoner i ulike materialer

Vurdering

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn eller på det trinnet faget avsluttes.	Elevene skal ha én standpunktarakter.

Eksamen for elever

Årstrinn	Ordning

10. årstrinn eller på det trinnet faget avsluttes.	Elevene har ikke eksamen.
--	---------------------------

Eksamen for privatister

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn eller på det trinnet faget avsluttes.	Det er ikke privatistordning i faget.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskriften til opplæringsloven.